

De gemeentelijke klimaatverplichtingen komen dichterbij

Gst. 2021/95

Redactioneel

Eerder suggereerde ik dat gemeentelijke klimaatverplichtingen in rechte afdwingbaar zouden kunnen zijn. Aanknopingspunten bieden het *Urgenda*-arrest en een Frans vonnis (G.A. van der Veen, 'Urgenda en gemeentelijke klimaatverplichtingen', *Gst.* 2021/33, over HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2006 en TA Paris 3 februari 2021, zaken 19004967, 1904968, 1904972, 1904976/4-1). Twee recente vonnissen trekken de lijn door.

Weinigen zal het vonnis in de *Shell*-zaak ontgaan zijn (Rb. Den Haag 26 mei 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:5337). De rechtbank beval Royal Dutch Shell om het gezamenlijke jaarlijkse volume van alle aan de bedrijfsactiviteiten en verkochte energiedragende producten van de Shell-groep verbonden CO₂-emissies naar de atmosfeer zodanig te beperken of te doen beperken dat dit volume aan het eind van het jaar 2030 ten minste zal zijn verminderd met netto 45% in vergelijking met het niveau van het jaar 2019. We moeten nog zien of de gedurfde redenering voor zo'n bedrijfshalvering in hoger beroep standhoudt.

Gemeenten zullen hun bedrijvigheid vast niet hoeven te halveren. Hun kernactiviteit is immers niet het verkopen van fossiele brandstoffen. Toch dienen ook gemeenten het vonnis te bestuderen. Het is gebaseerd op de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt. Volgens de rechtbank brengt die zorgvuldigheid met zich dat bedrijven zich moeten onthouden van inbreuken op de mensenrechten van anderen en negatieve gevolgen op mensenrechtengebied waarin zij een aandeel hebben, moeten aanpakken. Daarom moeten zij maatregelen nemen om deze gevolgen te voorkomen, te beperken en waar nodig te verhelpen. De verantwoordelijkheid van bedrijven om de mensenrechten te respecteren geldt voor alle bedrijven, ongeacht omvang, sector, operationele context, eigendomsverhoudingen en structuur. Het is mij nog niet gelukt om te beredeneren waarom voor publiekrechtelijke rechtspersonen als gemeenten zo'n gedachte niet zou gelden. Uit het vonnis kan dus best ook een afdwingbare reductiedoelstelling voor gemeenten afgeleid worden.

Dan de Belgen. De Franstalige Rechtbank van Eerste Aanleg van Brussel oordeelde op 17 juni 2021, rolnummer 2015/4585/A, dat verweerders bij het voeren van hun klimaatbeleid niet als normaal voorzichtige en zorgvuldige autoriteiten handelden, hetgeen een fout in de zin van artikel 1382 Code civil oplevert. Door hun klimaatbeleid te voeren schenden verweerders de grondrechten van eisers, meer in het bijzonder de ook uit de *Urgenda*-zaak bekende artikelen 2 en 8 EVRM. Wie zijn dan 'verweerders'? Dat waren de Belgische Staat, maar ook de drie samenstellende delen: het Vlaamse en het Waalse gewest en het Brussels hoofdstedelijk gewest. Verweerders hadden diverse samenwerkingsakkoorden gesloten, met onder meer concrete reductiedoelstellingen voor de drie gewesten. Die waren niet gehaald en ook overigens waren de overheden volgens de rechtbank in gebreke. Ook bij ons is klimaatbeleid (uiteraard) niet alleen een staatskwestie. Ik noemde in mijn vorige voorwoord het ook door veel gemeenten onderschreven Klimaatakkoord. Denk verder aan de Regionale Energie Strategieën (RES), waarin veel afspraken uit het Klimaatakkoord in de praktijk worden gebracht via een landsdekkend programma van 30 regio's. Uiteraard zitten daar gemeenten achter. Zo spreken ook gemeenten ambities uit. Volgens het Belgische vonnis kan het niet-nakomen van klimaatambities ook voor anderen dan de Staat onrechtmatig zijn.